

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2018 m. vasario 13 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Audriaus Bakavecko (pranešėjas), Ričardo Piličiausko (kolegijos pirmininkas) ir Dalios Višinskienės, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo viešosios įstaigos „Demokratijos plėtros fondas“ ir trečiųjų suinteresuotų asmenų Eduardo Eigirdo, Monikos Baltrušaitytės apeliacinius skundus dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. lapkričio 16 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo viešosios įstaigos „Demokratijos plėtros fondas“ skundą atsakovui Visuomenės informavimo etikos asociacijai, tretiesiems suinteresuotiems asmenims Eduardui Eigirdui, Monikai Baltrušaitytei, uždarajai akcinei bendrovei „Žurnalų leidybos grupė“ dėl sprendimo panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Pareiškėjas VšĮ „Demokratijos plėtros fondas“ (toliau – ir pareiškėjas) su skundu (I t., b. l. 1–8) kreipėsi į teismą ir prašė panaikinti Visuomenės informavimo etikos komisijos (toliau – ir Komisija) 2015 m. rugpjūčio 17 d. sprendimą Nr. EKS-8/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus Monikos Baltrušaitytės publikacijoje „Politinėje rinkodaroje – Paksaitės ir Matijošaituko dvikova“ (Valstybė, 2015, Nr. 3(95))“ (toliau – ir Sprendimas) ir priteisti bylinėjimosi išlaidas.

2. Paaiškino, kad žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba tyrė Dainiaus Matijošaičio skundą dėl publikacijos „Politinėje rinkodaroje – Paksaitės ir Matijošaituko dvikova“ (toliau – ir Publikacija), kuriame jis taip pat skundėsi, kad jam nebuvo suteikta atsakymo teisė. Žurnalistų etikos inspektorius 2015 m. rugpjūčio 20 d. sprendimu Nr. SPR-71 išaiškino, kad pats D. Matijošaitis nerealizavo savo atsakymo teisės, o tai, kad žurnalas „Valstybė“ nesikreipė į jį, negali būti vertinama kaip atsakymo teisės pažeidimas. Žurnalistų etikos inspektorius pažymėjo, jog viešosios informacijos rengėjas (skleidėjas) Publikacijoje teikė išimtinai savo įžvalgas ir išvadas apie įvykius, viešuosius asmenis (ne tik apie pareiškėją), procesus, susijusius su viešojo intereso objektu. Komisija, vertindama Publikaciją, nesiekė aiškintis, ar joje reiškiamą nuomonę, ar skelbiamos žinios, ir neatsižvelgė į saviraiškos laisvę. Publikacijoje minimi faktai, t. y. jog žiniasklaidoje buvo daug teigiamos informacijos apie D. ir V. Matijošaičius, įrodo, kad buvo pagrindas žurnalistės nuomonei reikšti. Žurnalistų etikos inspektoriaus išvados yra detalios ir išsamios motyvuotos, o priešinga Komisijos išvada neturi jokio pagrindimo. Publikacijoje buvo ginama viena pagrindinių demokratinių vertybių – rinkimų proceso skaidrumas, o Komisija sprendime nepagrįstai gynė nerealizuotą gerokai mažiau vertingą UAB „Žurnalų leidybos grupė“ atsakymo teisę. Komisija, ištyrusi D. Matijošaičio 2015 m.

balandžio 9 d. skundą, 2015 m. rugpjūčio 17 d. posėdyje, kuriame buvo nagrinėjamas ir UAB „Žurnalų leidybos grupė“ skundas, nusprendė, jog D. Matijošaičio atžvilgiu Publikacijoje Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso (toliau – ir Etikos kodeksas) nuostatos pažeistos nebuvo. Teigė, kad Sprendimas formaliai atitinka Visuomenės informavimo etikos komisijos darbo reglamento (toliau – ir Reglamentas) nustatytas dalis, tačiau jis nėra motyvuotas, o Komisijos nustatytos aplinkybės neatitinka tikrovės. Komisijos išvada, kad Publikacijoje žurnalas „Žmonės“ buvo kaltinamas paslėpta politine reklama, yra nemotyvuota ir nepagrįsta. Žurnalas „Žmonės“ Publikacijoje nebuvo kaltinamas jokia kriminaline veikla, joje pateikiamos autorės išvalgos. Žurnalistų etikos inspektorius dėl Publikacijos nenustatė jokių Visuomenės informavimo įstatymo (toliau – ir VII) pažeidimų. Po publikacijų žurnale „Valstybė“ Vyriausioji rinkimų komisija (toliau – ir VRK) atkreipė dėmesį į savivaldybių tarybų rinkimų kampanijos metu įvairiuose laikraščiuose paskelbtus 26 straipsnius apie visuomeninio rinkimų komiteto „Vieningas Kaunas“ keltus kandidatus ar kitaip su šiuo komitetu susijusią informaciją. VRK nustatė, kad politinė reklama laikytini straipsniai nebuvo pažymėti kaip politinė reklama, pripažino, kad, finansuojant visuomeninio rinkimų komiteto „Vieningas Kaunas“ ir Visvaldo Matijošaičio politinę kampaniją per trečiuosius asmenis, padarytas šiurkštus pažeidimas. Pareiškėjo manymu, turinčiam paslėptos politinės reklamos požymių interviu apibūdinti gali būti naudojamas ir pasakymas „rašliava“. Komisija šių pasakymų nepripažino neetiškais. Manė, kad Sprendimas yra žalingas žurnalistų profesinei veiklai.

3. Atsakovas Visuomenės informavimo etikos asociacija atsiliepime (I t., b. l. 69–72) prašė skundą atmesti.

4. Nurodė, kad Sprendime pagrįstai ir teisėtai konstatuota, jog Publikacijoje buvo pažeistos Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies nuostatos. Pagal Etikos kodeksą atsakymo teisė suprantama plačiau ir reglamentuojama detaliau, nei tai nustatyta VII. Kodekso 22 straipsnio 2 dalies nuostata visų pirma siejama su žurnalistų ir (ar) viešosios informacijos rengėjo pareiga kritikuojamam asmeniui sudaryti galimybę pasinaudoti atsakymo teise ir Publikacijoje pateikti jo nuomonę. Nagrinėjamu atveju pareiškėjas nesikreipė į UAB „Žurnalų leidybos grupė“ ir nesuteikė jai galimybės paaiškinti dėl pateikiamos kritikos (kritiškos nuomonės). Komisijos ir žurnalistų etikos inspektoriaus kompetencijos yra skirtingos, todėl ir Publikacija buvo vertinama skirtingais aspektais. Žurnalistų etikos inspektorius pareiškėjo veiksmus vertino dėl jų atitikties VII reikalavimams, o Komisija dėl atitikties Etikos kodekso reikalavimams. Paslėpta politinė reklama Lietuvos Respublikoje yra draudžiama, o ją skleidžiantys asmenys turi būti baudžiami įstatymų nustatyta tvarka, todėl viešos „išvalgos“, kad kuris nors asmuo užsiima kokia nors įstatymu draudžiama veikla, neabejotinai laikytinos šio asmens kaltinimais. Komisija nevertino pareiškėjo kritiškų išvalgų pagrįstumo. Komisija, kaip ir žurnalistų etikos inspektorius, net nėra kompetentinga priskirti informaciją politinės reklamos kategorijai (kompetentinga institucija šiuo atveju yra VRK). Tačiau, neatsižvelgiant į tai, pagrįsti kaltinimai (kritiškos išvalgos) ar ne, pagal Etikos kodekso 22 straipsnio nuostatas asmeniui visuomet turi būti suteikiama teisė atsakyti.

5. Tretieji suinteresuoti asmenys E. Eigirdas ir M. Baltrušaitytė atsiliepime (I t., b. l. 152–157) prašė patenkinti pareiškėjo skundą ir priteisti iš Komisijos patirtas bylinėjimosi išlaidas.

6. Teigė, jog VII nuostatos neįtvirtina pareigos kiekvienoje publikacijoje užtikrinti, kad būtų pateiktos skirtingos nuomonės. Asmuo, norėdamas realizuoti savo atsakymo teisę, turi kreiptis į viešosios informacijos rengėją (skleidėją). Šiuo atveju UAB „Žurnalų leidybos grupė“ į žurnalo „Valstybė“ redakciją nesikreipė, nėra jokių duomenų, ar UAB „Žurnalų leidybos grupė“ apskritai šią teisę pageidavo realizuoti. Atsižvelgiant į tai, VŠĮ „Demokratijos plėtros fondas“ nesikreipimas į UAB „Žurnalų leidybos grupė“ su prašymu pateikti atsakomąją nuomonę, negali būti vertinamas kaip atsakymo teisės pažeidimas. Sprendimas priimtas nesant jokio faktinio ir teisinio pagrindo. Komisija nevertino Publikacijos žanro, neatsižvelgė, kad analitiniuose straipsniuose apie politinius ir ekonominius procesus, kaip įprasta, nėra pateikiamos atsakomosios nuomonės, o priešingai, išdėstomi subjektyvūs autoriaus vertinimai. Žurnalistų etikos inspektorius nenustatė pagrindų, leidžiančių teigti, kad Publikacijoje turėjo būti, tačiau nebuvo užtikrinta nuomonių įvairovė. Autorė Publikacijoje pateikė savo išvalgas, kad kai kurie asmenys galimai dalyvavo paslėptoje V. Matijošaičio politinėje reklamoje. Ginčo straipsnio autorė siekė informuoti skaitytojus apie politinės rinkodaros technikas, paslėptą politinę reklamą, kuriai pasitelkiami ir politikų vaikai. Paneigti Publikacijoje vartojamų apibūdinimų, kurie yra meninės raiškos priemonės, objektyviai neįmanoma.

Teigė, jog visos skundžiamo Sprendimo dalys iš esmės yra konstatuojamojo pobūdžio, nenurodant motyvų. Jokia klaidinga informacija apie žurnalą „Žmonės“ nebuvo skelbiama, tai buvo nustatyta ir žurnalistų etikos inspektoriaus 2015 m. rugpjūčio 20 d. sprendime Nr. SPR-71.

7. Trečiasis suinteresuotas asmuo UAB „Žurnalų leidybos grupė“ atsiliepime (II t., b. l. 1–10) prašė skundą atmesti ir priteisti bylinėjimosi išlaidas.

8. Nurodė, kad pareiškėjas Publikacijoje nesuteikė atsakymo galimybės UAB „Žurnalų leidybos grupė“, nepateikė alternatyvių nuomonių, pasirinko skelbti tik tas nuomones, kurios buvo priešingos UAB „Žurnalų leidybos grupė“ interesams, todėl pažeidė Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies nuostatas. Žurnalistų etikos inspektorius pripažįsta viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo pareigą kreiptis į kritikuojamą asmenį iki informacijos paskleidimo dėl šio nuomonės išklauzymo remdamasis VII normomis. Kritikuojamo asmens teisės į atsakymą pažeidimą žurnalistų etikos inspektorius nustato net ir tais atvejais, kai pripažįsta, jog publikacijos teiginiai apie kritikuojamą asmenį atitinka tikrovę. Aplinkybė, kad žurnalistų etikos inspektorius, tirdamas D. Matijošaičio skundą, nenustatė pažeidimų, nereiškia, kad Publikacijoje nebuvo padaryta profesinės žurnalistų etikos pažeidimų. Kritikuojamo asmens atsakymo teisė privalo būti užtikrinama ne tik tais atvejais, kai asmuo kaltinamas teisės aktų pažeidimu, užtenka kaltinimo ar kritikos dėl moralinių ir (ar) socialinių normų pažeidimo. Nagrinėjamam ginčui neturi reikšmės, ar Publikacijos teiginiai atitinka tikrovę, nes pagal Etikos kodekso 22 straipsnio 1 dalį kritikuojamam asmeniui visada turi būti suteikta teisė atsakyti. Manė, kad Sprendimas motyvuotas tinkamai.

II.

9. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2017 m. lapkričio 16 d. sprendimu pareiškėjo VšĮ „Demokratijos plėtros fondas“ skundą atmetė.

10. Teismas nustatė, kad dėl Publikacijos turinio UAB „Žurnalų leidybos grupė“ 2015 m. gegužės 11 d. Komisijai pateikė skundą, kuriame nurodė, kad Publikacijoje pateikti tikrovės neatitinkantys teiginiai žemina UAB „Žurnalų leidybos grupė“ dalykinę reputaciją, nuomonė apie jos valdomą žurnalą „Žmonės“ buvo išreikšta nesąžiningu ir neetišku būdu ir paprašė Komisijos pripažinti, kad, be kitų Etikos kodekso straipsnių, Publikacija pažeidė šio kodekso 22 straipsnio 2 dalį; UAB „Žurnalų leidybos grupė“ 2015 m. gegužės 11 d. skundas buvo svarstomas 2015 m. liepos 17 d. ir 2015 m. rugpjūčio 17 d. vykusiuose Komisijos posėdžiuose; Komisija 2015 m. rugpjūčio 17 d. priėmė skundžiamą Sprendimą, kuriame nustatė, kad Publikacijoje žurnalas „Žmonės“ buvo kaltinamas paslėpta politine reklama, įvardijamas bulvariniu leidiniu, o jo straipsniai – rašliava, konstatavo, kad Publikacijoje nebuvo suteikta galimybė kritikuojamam asmeniui atsakyti į išsakomą kritiką ir nebuvo nurodyta, kodėl tai nebuvo padaryta, taip buvo pažeistos Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies nuostatos, įpareigojančios kritikuojamam asmeniui visada suteikti atsakymo teisę, t. y. galimybę pasiteisinti, paaiškinti, paneigti klaidingą informaciją, o jeigu tokios galimybės nėra ar asmuo atsisako pasinaudoti atsakymo teise, pranešti apie tai visuomenei, įpareigojo pareiškėją Sprendimą paskelbti žurnale „Valstybė“.

11. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2016 m. kovo 29 d. sprendimu pareiškėjo skundą tenkino, Sprendimą panaikino, nustatęs, kad Publikacijoje nėra išsakyta jokios kritikos UAB „Žurnalų leidybos grupė“ atžvilgiu, padarė apibendrintą išvadą, kad Publikacijoje keliamais klausimais siekiama atkreipti dėmesį į visuomenei aktualią problemą, pareiškiamas autorės susirūpinimas svarbiu klausimu, išreikštas jos supratimas ir mintys, faktų ir duomenų vertinimas, todėl atsakovas (Komisija) žurnalistės teiginius nepagrįstai priskyrė žiniui. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2017 m. rugpjūčio 31 d. nutartimi su nurodyta Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendime suformuluota pozicija nesutiko, šį sprendimą panaikino. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija konstatavo, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas atskirai neanalizavo nei UAB „Žurnalų leidybos grupė“ 2015 m. gegužės 11 d. skunde Komisijai nurodytų konkrečių Publikacijos citatų, nei priedo, nei Sprendime įvardytų žurnalui „Žmonės“ kaltinimų: 1) paslėpta politine reklama, 2) žurnalo įvardijimu bulvariniu leidiniu, 3) žurnalo straipsnių įvardijimu rašliava. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos nuomone, Vilniaus apygardos administracinio teismo padaryta išvada, kad Publikacijoje nėra išsakyta jokios kritikos UAB „Žurnalų leidybos grupė“ atžvilgiu, o reiškiamas tik autorės

nuomonė „nėra pagrįsta“, ypač atsižvelgiant į tai, kad minėtas žurnalo kaltinimas publikacijoje paslėpta politine reklama gali būti patikrintas vadovaujantis objektyviais kriterijais.

12. Pirmosios instancijos teismas vadovavosi VII 3 straipsnio 2 dalies, 2 straipsnio 7 dalies, 15 straipsnio, Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies nuostatomis. Nurodytą teisinį reguliavimą vertinant sistemiškai, nagrinėjamos bylos kontekste daryta išvada, kad asmens kritika, be kita ko, laikytinas jo „veiklos nagrinėjimas ir vertinimas“ net ir tais atvejais, kai tai daroma neįžeidžiant asmens garbės ir orumo, nepažeidžiant jo privataus gyvenimo, nesumenkinant dalykinės reputacijos. Todėl tai darantys žurnalistai ar leidėjai pagal Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalį privalo asmeniui, kurio veiklą vertina (t. y. jį kritikuoja VII prasme), suteikti atsakymo teisę, t. y. galimybę pasiteisinti, paaiškinti ar paneigti klaidingą informaciją, o tuo atveju, jeigu tokios galimybės nėra arba asmuo atsisako pasinaudoti atsakymo teise, privaloma pranešti apie tai visuomenei. VII 15 straipsnyje yra įtvirtinta teisė atsakyti, paneigiant tikrovės neatitinkančią informaciją, ar patikslinant jau paskelbtą informaciją, o Etikos kodeksas nustato atsakymo teisę dar prieš paskelbiant informaciją (Etikos kodekso 22 str. 2 d.).

13. Publikacijos turinį įvertinus kitų byloje surinktų rašytinių įrodymų, įskaitant žurnale „Žmonės“ publikuotą straipsnį „Aš vis dar ieškau idealios moters“ kontekste, matyti, kad Publikacijoje, be kita ko, yra nagrinėjamas ir vertinamas žurnale „Žmonės“ publikuojamų straipsnių turinys, šio žurnalo leidėjo UAB „Žurnalų leidybos grupė“ veikla, galimai susijusi su paslėpta politine reklama. Publikacijoje *expressis verbis* (lot. aiškiais žodžiais, tiesiogiai) minimas žurnalas „Žmonės“, o iš Publikacijoje nurodomos papildomos informacijos pakankamai akivaizdus jo paminėjimo kontekstas, t. y. žurnalo „Žmonės“ leidėjų veikla publikuojant straipsnius apie rinkimuose dalyvaujančių asmenų vaikus ir tokiu būdu galimai užslėptai reklamuojant rinkimuose dalyvaujančius asmenis.

14. Sprendime išdėstytus motyvus įvertinusi Publikacijos turinio ir visų byloje surinktų įrodymų kontekste, vadovaudamasi savo vidiniu įsitikinimu, teisingumo ir protingumo kriterijais, teisėjų kolegija konstatavo, kad Publikacijoje yra „nagrinėjama ir vertinama“ žurnalo „Žmonės“ leidėjo UAB „Žurnalų leidybos grupė“ veikla, daromos su jos veikla susijusios išvados. Todėl Publikacijos autorė arba žurnalo „Valstybė“ leidėjas VšĮ „Demokratijos plėtros fondas“ prieš spausdinant šią publikaciją pagal Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalį privalėjo žurnalo „Žmonės“ leidėjui UAB „Žurnalų leidybos grupė“ suteikti atsakymo teisę, t. y. galimybę pasiteisinti, paaiškinti ar paneigti galimai klaidingą informaciją.

15. Konstatuota, kad Komisija, priimdama Sprendimą, laikėsi Reglamento ir kitų teisės aktų nuostatų, nebuvo šališka ar neobjektyvi. Skundžiamas Sprendimas pagrįstas objektyviais duomenimis ir teisės aktų normomis, motyvų išdėstymas yra adekvatus, aiškus ir pakankamas, esminių procedūrinių pažeidimų padaryta nebuvo. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad pareiškėjo nurodyti žurnalistų etikos inspektorius priimti sprendimai nėra šios administracinės bylos nagrinėjimo dalyku, neturi prejudicinės galios, todėl šiame teismo sprendime nėra vertinami.

16. Teismas konstatavo, kad Sprendimu teisėtai ir pagrįstai konstatuotas Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies nuostatos pažeidimas, o pareiškėjas įpareigotas Sprendimą paskelbti žurnale „Valstybė“. Sprendimo naikinti nėra jokio teisinio pagrindo. Atmetus skundą, netenkintas pareiškėjo ir trečiųjų suinteresuotų asmenų E. Eigirdo ir M. Baltrušaitytės reikalavimas priteisti bylinėjimosi išlaidas. Proceso dalyviai procesiniuose dokumentuose išdėstė daugiau argumentų, tačiau, teismo nuomone, jie nebuvo esminiai sprendžiant šią administracinę bylą ir niekaip nekeičia šiame sprendime padarytos išvados, todėl dėl jų teismas nepasisakė.

III.

17. Pareiškėjas VšĮ „Demokratijos plėtros fondas“ apeliaciniame skunde (II t., b. l. 8–21) prašo Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. lapkričio 16 d. sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą – skundą tenkinti. Taip pat prašo iš atsakovo priteisti bylinėjimosi išlaidas.

18. Teigia, kad pagal pirmosios instancijos teismo Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies aiškinimą, žurnalistė prieš Publikacijos skelbimą, turėjo įsivertinti, kad klaidingai skelbs informaciją apie asmenis, juos susirasti ir pasiūlyti pasinaudoti atsakymo teise bei paskelbti atsakymą arba tai,

kad neatsakė į pasiūlymą atsakyti. Mano, kad tokiu būdu išraiškos formos saviraiškai yra neįmanomos.

19. Pažymi, jog sprendami dėl atsakymo teisės turinio pagal Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalį, teismai vertino ne visą normą, bet svarbiu laikė tik vieną joje nurodytą žodį „kritikuojamas“. Teismas nustatė, jog Etikos kodekso normos konstrukcija rodo, kad šiuo straipsniu užtikrinamos kritikuojamo asmens teisės iki publikacijos paskelbimo, nors normoje taip nėra nurodyta.

20. Mano, kad atsakyti dėl paskleistos klaidingos informacijos apie jį asmuo gali tik tada, kai jau paaiškėja, kad tokia informacija paskleista ir Etikos kodeksas to nedraudžia. Būtent taip atsakymo teisė įtvirtinta ir VII 15 straipsnyje. Taip atsakymo teisė suprantama Europos jurisprudencijoje, Seime, Žurnalistikos etikos inspektoriatu, žymių žurnalistikos profesionalų. Mano, kad VII ir Etikos kodekse nustatyta atsakymo teisė yra vienodai reglamentuota.

21. Pažymi, kad 1974 m. liepos 2 d. Ministrų komiteto rezoliucijoje Nr. (74)66 „Dėl teisės į atsakymą – asmens pozicijos spaudos atžvilgiu“ nėra nurodyta, jog reikalavimas paskleisti atsakymą galimas prieš ketinimą juos paskelbti. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2004 m. gruodžio 15 d. priimtoje rekomendacijoje „Dėl atsakymo teisės taikymo naujausių visuomenės informavimo priemonių aplinkoje“ nurodoma, kad asmeniui sudaroma galimybė patikslinti ar paneigti jau paskelbtą apie jį netikslią ar klaidingą informaciją. Mano, kad ir Etikos kodekso 22 straipsnyje atsakymo teisė užtikrinama tik po to, kai kreipiasi suinteresuotas asmuo.

22. Teigia, kad žurnalistų etikos inspektorius išsamiai vertino visą Publikacijos teksto sandarą, kontekstą, sakinių konstrukcijas, jų loginius ryšius. Teismai negali skirtingai vertinti aplinkybių, kurias nustatė žurnalistų etikos inspektorius, nes jo sprendimas yra įsiteisėjęs, o inspektorius veikia kaip valstybės atstovas.

23. Teismas turėjo atsižvelgti, jog Komisija neturi sistemos, kaip vertinti atsakymo teisę, ir Sprendimo motyvus įvertinti pagal Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio reikalavimus.

24. Nurodo, kad teismas, bylą nagrinėjęs pakartotinai, nors jokių naujų aplinkybių netyrė, tačiau priėmė priešingą sprendimą, kad UAB „Žurnalų leidybos grupė“ yra kritikuojama.

25. Teigia, kad visos Sprendimo dalys iš esmės yra konstatuojančio pobūdžio, tačiau, kodėl Komisija priėjo būtent prie tokių išvadų, nėra motyvuota. Sprendimo teisėtumą Vilniaus apygardos administracinis teismas pirmą kartą įvertino pagrįstai, tačiau antrą kartą jį vertino itin siaurai, neatsižvelgdamas į Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio reikalavimus.

26. Teigia, kad teismas, vertindamas Komisijos Sprendimo pagrįstumą, privalėjo vertinti visą UAB „Žurnalų leidybos grupė“ skundą pilna apimtimi, kadangi Sprendimas yra priimtas išnagrinėjęs visus UAB „Žurnalų leidybos grupė“ argumentus dėl Etikos kodekso pažeidimų, o ne tik dėl atsakymo teisės. Įvertinęs, jog Komisija nekonstatavo kitų UAB „Žurnalų leidybos grupė“ nurodytų Etikos kodekso straipsnių pažeidimo, teismas būtų nusprendęs, jog Komisijos Sprendimas logiškai nesusijęs su kitomis nustatytomis aplinkybėmis, yra nepagrįstas ir prieštaringas.

27. Pažymi, jog pareiškėjas skundėsi, kad Komisijos Sprendimas galėjo būti šališkas, nes svarstant UAB „Žurnalų leidybos grupė“ skundą posėdyje dalyvavo ir Komisijos nariai, kurie yra susiję su oligarchinėmis grupėmis.

28. Teigia, kad Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. lapkričio 16 d. sprendime nėra atsižvelgta į Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nurodytus kriterijus bylai nagrinėti.

29. Tretieji suinteresuoti asmenys Eduardas Eigirdas ir Monika Baltrušaitytė apeliaciniame skunde prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. lapkričio 16 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą, kuriuo VŠĮ „Demokratijos plėtros fondas“ skundas būtų pripažintas pagrįstu bei priteisti bylinėjimosi išlaidas (II t., b. l. 35–39).

30. Mano, jog atsakymo teisė privalo koreliuoti su saviraiškos laisve, bet ne ją panaikinti ar riboti. Bet koks įsikišimas su komentarais, pastabomis, paneigimais ir pan. prieš skelbiant publikacijas yra nesuderinamas su žodžio laisve. Mano, kad atsakymo teisė yra viena, ji įtvirtinta įstatyme (VII 15 str.) ir leidžia atsakyti į neteisingą informaciją. Teigia, kad paneigimas klaidingos informacijos galimas tik tuomet, kai yra žinoma, jog informacija klaidinga. Ar informacija yra klaidinga, tampa žinoma po to, kai ji pasirodo viešai. Pažymi, jog teismas pats pakeitė savo nuomonę, išdėstyta 2016 m. kovo 29 d. sprendime, jog analitiniuose straipsniuose atsakymo teisė apskritai negali būti realizuojama.

31. Mano, kad teismas padarė klaidingą išvadą, jog žurnalas „Žmonės“ buvo kaltinamas paslėpta politine reklama. M. Baltrušaitytės Publikacijoje šis žurnalas ir jo leidėjai nėra niekuo kaltinami. Aplinkybė, jog žurnalas „Žmonės“ niekuo nebuvo kaltinamas, nustatė ir žurnalistų etikos inspektorius, ir pats teismas, bylą nagrinėdamas pirmą kartą.

32. Mano, jog svarbu atkreipti dėmesį į nenuoseklią atsakovo poziciją, vertinant, ar buvo pažeista Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalis, nes išnagrinėjęs D. ir V. Matijošaičių skundus, atsakovas nenustatė, kad pastarųjų atsakymo teisė, dėl kurios nesuteikimo jie taip pat skundėsi, buvo pažeista, nors toje pačioje Publikacijoje jie buvo kritikuojami.

33. Teismas net nevertino aplinkybių, dėl kurių byla buvo grąžinta nagrinėti iš naujo, todėl, padaręs priešingas išvadas nei 2016 m. kovo 29 d. sprendime, jų nepagrindė ne tik pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo reikalavimus, bet ir naujais motyvais. Be to, pagal teismą, žurnalo „Valstybė“ redakcija turėjo suteikti atsakymo teisę UAB „Žurnalų leidybos grupė“ ir dėl to, jog jo leidinį pavadino bulvariniu, o straipsnį rašliava. Kodėl teismas nusprendė, kad tai yra klaidinga informacija, dėl kurios reikia suteikti atsakymo teisę, sprendime nėra nurodyta.

34. Trečiasis suinteresuotas asmuo UAB „Žurnalų leidybos grupė“ atsiliepime į apeliacinius skundus prašo atmesti apeliacinius skundus ir palikti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. lapkričio 16 d. sprendimą nepakeistą, taip pat priteisti visas bylinėjimosi išlaidas (II t., b. l. 45–52).

35. Teigia, kad apeliaciniuose skunduose iškreipiama Etikos kodekse bei VII nustatyta pareiga užtikrinti kritikuojamo asmens teisę atsakyti. Mano, jog vertinant tiek Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartį, tiek Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą, darytina pagrįsta išvada, kad pareiškėjas, išreikšdamas akivaizdžią kritiką, privalėjo kreiptis į UAB „Žurnalų leidybos grupė“, paaiškinti, apie ką bus rašomas straipsnis bei paklausti, ar turi komentarų.

36. Teigia, jog Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies ir VII 15 straipsnio nuostatos skirtos skirtingiems atvejams sureguliuoti. Pažymi, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir toliau formuoja nuoseklią praktiką dėl atsakymo teisės, įtvirtintos Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalyje (žr., pvz., 2017 m. lapkričio 6 d. nutartį administracineje byloje Nr. eA-1123-1062/2017).

37. Mano, kad Etikos kodekse gali būti nustatyti reikalavimai viešosios informacijos rengėjams, skleidėjams, žurnalistams reglamentuojant ir tokius visuomeninius santykius, kurių įstatymas nereguliuoja. Pareiškėjas nepagrįstai remiasi VII 15 straipsnyje numatyta atsakymo teise, kai šiuo konkrečiu atveju yra taikytina Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalis.

38. Teigia, kad Publikacijos teiginiai UAB „Žurnalų leidybos grupė“ atžvilgiu laikytini kaip neigiamas UAB „Žurnalų leidybos grupė“ ir jos veiklos vertinimas ir nagrinėjimas, t. y. kritika. Autorės pateikti subjektyvūs samprotavimai apie žurnalą ir jo veiklą neturėjo objektyvaus faktinio pagrindo.

39. Pareiškėjas apeliaciniame skunde nepagrįstai remiasi Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija dėl atsakymo teisės naujoje žiniasklaidos priemonių aplinkoje. Minėta rekomendacija kalba tik apie atvejus, kai paskleidžiami neteisingi faktai, t. y. šiuo atveju atsakymo teisė suprantama kaip reikalavimas paneigti jau paskleistą informaciją. Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies nuostata ir ši Rekomendacija taikomi skirtingiems santykiams sureguliuoti.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV.

40. Byloje ginčijamas Visuomenės informavimo etikos komisijos 2015 m. rugpjūčio 17 d. sprendimo Nr. EKS-8/15, kuriuo pripažinta, jog Monikos Baltrušaitytės publikacijoje „Politinėje rinkodaroje – Paksaitės ir Matijošaituko dvikova“ („Valstybė“, 2015 m., Nr. 3 (95))“ buvo pažeista Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies nuostata, teisėtumas ir pagrįstumas.

41. Nustatyta, kad anksčiau minėtoje Publikacijoje žurnalas „Žmonės“ kaltinamas paslėpta politine reklama, įvardijamas bulvariniu leidiniu, o jo straipsniai – rašliava. Sprendime Komisija konstatavo, kad Publikacijoje nebuvo suteikta galimybė kritikuojamam asmeniui atsakyti į išsakomą

kritiką ir nebuvo nurodyta, kodėl tai nebuvo padaryta, todėl buvo pažeistos Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalies nuostatos. Taigi ginčas iš esmės kilo dėl kritikuojamo asmens atsakymo teisės, nustatytos Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalyje, įgyvendinimo.

42. Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad kritikuojamam asmeniui visada turi būti suteikta atsakymo teisė, t. y. galimybė pasiteisinti, paaiškinti ar paneigti klaidingą informaciją. Jeigu tokios galimybės nėra arba asmuo atsisako pasinaudoti atsakymo teise, būtina pranešti apie tai visuomenei.

43. Aiškindamas anksčiau nurodytą Etikos kodekso nuostatą, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2017 m. lapkričio 6 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. eA-995-1062/2017 pažymėjo, kad <...> Etikos kodeksas nustato atsakymo teisę dar prieš paskelbiant informaciją kritikuojamam asmeniui suteikti atsakymo teisę ir tai turi padaryti žiniasklaidos atstovai – kreiptis į kritikuojamą asmenį dėl to, ar jis pageidaus pasinaudoti atsakymo teise. Kodeksas nenustato pareigos pačiam kritikuojamam asmeniui prašyti, kreiptis į žiniasklaidos priemonę pasinaudoti atsakymo teise. Tai reiškia, jog nustačius aplinkybę, kad atitinkamoje publikacijoje skelbiamai informacijai būdingas kritikos požymis, turi būti užtikrinta kritikuojamo asmens teisė į atsakymą.

44. Pagal Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 7 dalį, asmens kritika – tai asmens ar jo veiklos nagrinėjimas ir vertinimas neįžeidžiant asmens garbės ir orumo, nepažeidžiant jo privataus gyvenimo, nesumenkinant dalykinės reputacijos. Tai norma-apibrėžimas (sąvoka), kuri nustato kaip atitinkamo teisės akto tekste yra suprantamos vartojamos sąvokos, nurodant specifinius požymius, leidžiančius tam tikrus reiškinius atriboti tarpusavyje.

45. Nagrinėjamu atveju vertintina, kad ginčo publikacijoje „Politinėje rinkodaroje – Paksaitės ir Matijošaituko dvikova“ („Valstybė“, 2015 m., Nr. 3 (95)) pateikta informacija UAB „Žurnalų leidybos grupė“ atžvilgiu turėjo kritikos (kritiškos nuomonės) aspektą. Visų pirma, publikacijoje nagrinėjamas ir vertinamas žurnale „Žmonės“ publikuotas straipsnis „Aš vis dar ieškau idealios žmonos“, t. y. žurnalo „Žmonės“ turinys, o kartu ir leidėjo UAB „Žurnalų leidybos grupė“ veikla. Nevertinant kritikos pobūdžio, jau publikacijos pradžioje atitinkamai pasisakoma dėl žurnalo „Žmonės“ vertinimo visumoje (apibūdinamas kaip bulvarinis leidinys (bulvarinis ~ è (1), //prk.: ~ è *literatūra, spauda (menk. prasta)*). Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. IV leidimas. Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas. Vilnius, 2000. P. 93), taip pat dėl konkrečioje publikacijoje pateiktos informacijos pobūdžio (straipsnis įvardijamas kaip rašliava (rašliava (1) 1. *psn.* raštija. 2. *menk.* raštai, kūriniai. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. IV leidimas. Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas. Vilnius, 2000. P. 645)). Toliau publikacijoje analizuojama straipsnio „Aš vis dar ieškau idealios žmonos“ paskirtis ir turinys, išimtinai susiejant jį su tėvo A. Matijošaičio politine reklama, kas taip pat netiesiogiai vertintina kaip tam tikra žurnalo „Žmonės“ turinio kritika.

46. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, jog Publikacijoje yra nagrinėjama ir vertinama žurnalo „Žmonės“ leidėjo UAB „Žurnalų leidybos grupė“ veikla, daromos su jos veikla susijusios išvados, todėl Publikacijos autorė arba žurnalo „Valstybė“ leidejas VŠĮ „Demokratijos plėtros fondas“ prieš spausdinant šią publikaciją pagal Etikos kodekso 22 straipsnio 2 dalį privalėjo žurnalo „Žmonės“ leidėjui UAB „Žurnalų leidybos grupė“ suteikti atsakymo teisę, t. y. galimybę pasiteisinti, paaiškinti ar paneigti galimai klaidingą informaciją.

47. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencija (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. lapkričio 6 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-1123-1062/2017) paneigia pareiškėjo apeliacinio skundo argumentus, kad atsakymo teisė yra viena, ji įtvirtinta VII, o Etikos kodeksas nenustato papildomos atsakymo teisės iki publikacijos paskelbimo.

48. Pareiškėjas apeliacinį skundą grindžia Žurnalistų etikos inspektoriaus 2015 m. rugpjūčio 20 d. sprendimu Nr. SPR-71 „Dėl publikacijoje „Politinėje rinkodaroje – Paksaitės ir Matijošaituko dvikova“ („Valstybė“, 2015 m. kovas, Nr. 3/95) paskelbtos informacijos“. Nagrinėjamoje byloje ir minėto sprendimo dalyje dėl nuomonių įvairovės neužtikrinimo ir atsakymo teisės nesuteikimo susiklosčiusios dvi skirtingos situacijos, todėl ginčo atveju ji nėra aktuali.

49. VŠĮ „Demokratijos plėtros fondas“ ir trečiųjų suinteresuotų asmenų M. Baltrušaitytės ir E. Eigirdo apeliacinuose skunde nurodoma Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2004 m. gruodžio 15 d. rekomendacija „Dėl atsakymo teisės taikymo naujausių visuomenės informavimo priemonių aplinkoje“ nėra reikšminga, kadangi reguliuoja skirtingus santykius (neteisingų faktų paneigimą po

tam tikros informacijos paskelbimo visuomenės informavimo priemonėse). Taip pat iš jos nuostatų nėra jokio pagrindo išvada, jog galima tik būtent tokia kritikuojamo asmens atsakymo teisė, t. y. po informacijos paskelbimo.

50. Apeliaciniais skundais pareiškėjas ir tretieji suinteresuoti asmenys Eduardas Eigirdas bei Monika Baltrušaitytė prašo priteisti jų naudai išlaidas, susijusias su bylos nagrinėjimu apeliacinės instancijos teisme. Pagal Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 40 straipsnio 1 dalį, proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę gauti iš kitos proceso šalies savo išlaidų atlyginimą. Kadangi pareiškėjo ir trečiųjų suinteresuotų asmenų apeliaciniai skundai netenkinami, t. y. sprendimas priimtas ne jų naudai, tai nėra jokio pagrindo priteisti ir bylinėjimosi išlaidas, patirtas apeliacinės instancijos teisme.

51. Trečiasis suinteresuotas asmuo UAB „Žurnalistų leidybos grupė“ atsiliepime į apeliacinį skundą prašo priteisti visas bylinėjimosi išlaidas, patirtas apeliacinės instancijos teisme, pateikdamas 2018 m. vasario 5 d. prašymą dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo. Prašyme bendrai nurodoma bylinėjimosi išlaidų suma 2 050,83 Eur, nurodomos suteiktos paslaugos: apeliacinio skundo rengimas, atsiliepimo į apeliacinius skundus rengimas, prašymo dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinėse instancijose, rengimas.

52. Administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) 40 straipsnio 1 dalis nustato, kad proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę gauti iš kitos proceso šalies savo išlaidų atlyginimą. To paties įstatymo 41 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog dėl išlaidų atlyginimo suinteresuota proceso šalis teismui pateikia prašymą raštu su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu.

53. Nagrinėjamu atveju trečiasis suinteresuotas asmuo prašyme dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo bendrai nurodė suteiktas paslaugas, neišskirdamas, kokia suma buvo sumokėta už kiekvieną paslaugą atskirai. Taigi šiuo atveju UAB „Žurnalistų leidybos grupė“ nepateikė pakankamai detalizuoto prašymo su išlaidų už kiekvieną suteiktą paslaugą atskirai apskaičiavimu ir pagrindimu, todėl trečiojo suinteresuoto asmens prašymas dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo nesprendžiamas. Jis turi teisę ABTĮ 41 straipsnio tvarka ne vėliau kaip per keturiolika kalendorinių dienų nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos kreiptis dėl išlaidų priteisimo su atskiru prašymu.

54. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą, kurio keisti ar naikinti atsakovo apeliaciniame skunde nurodytais ar kitais argumentais nėra jokio pagrindo, todėl apeliacinis skundas atmetamas, pirmosios instancijos teismo sprendimas paliekamas nepakeistas.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teisėjų kolegija

n u t a r i a:

Pareiškėjo viešosios įstaigos „Demokratijos plėtros fondas“ ir trečiųjų suinteresuotų asmenų Eduardo Eigirdo ir Monikos Baltrušaitytės apeliacinius skundus atmesti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2017 m. lapkričio 16 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai

Audrius Bakaveckas

Ričardas Piličiauskas

Dalia Višinskienė